

Charakterystyka pogranicza polsko-ukraińskiego¹

Stan, ruch naturalny i migracje ludności w 2007 r.

STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI

W końcu 2007 r. **liczba ludności** w gminach województw podkarpackiego i lubelskiego wchodzących w skład strefy przygranicznej z Ukrainą wyniosła 1 262 238 osób co stanowiło 3,3% ludności Polski oraz 29,6% mieszkańców województw podkarpackiego i lubelskiego.

Obszar przygraniczny jest słabo zurbanizowany, ponieważ zaledwie 31,0% ludności mieszkało w miastach, podczas gdy omawiany **wskaźnik urbanizacji** dla województw podkarpackiego i lubelskiego łącznie wynosił 43,6%, natomiast dla kraju osiągnął wartość 61,2%. Warto zaznaczyć, że odsetek ludności miejskiej w gminach przygranicznych województwa podkarpackiego wyniósł 35,3% i był o 8,8 punktu procentowego wyższy niż w gminach przygranicznych województwa lubelskiego (26,5%).

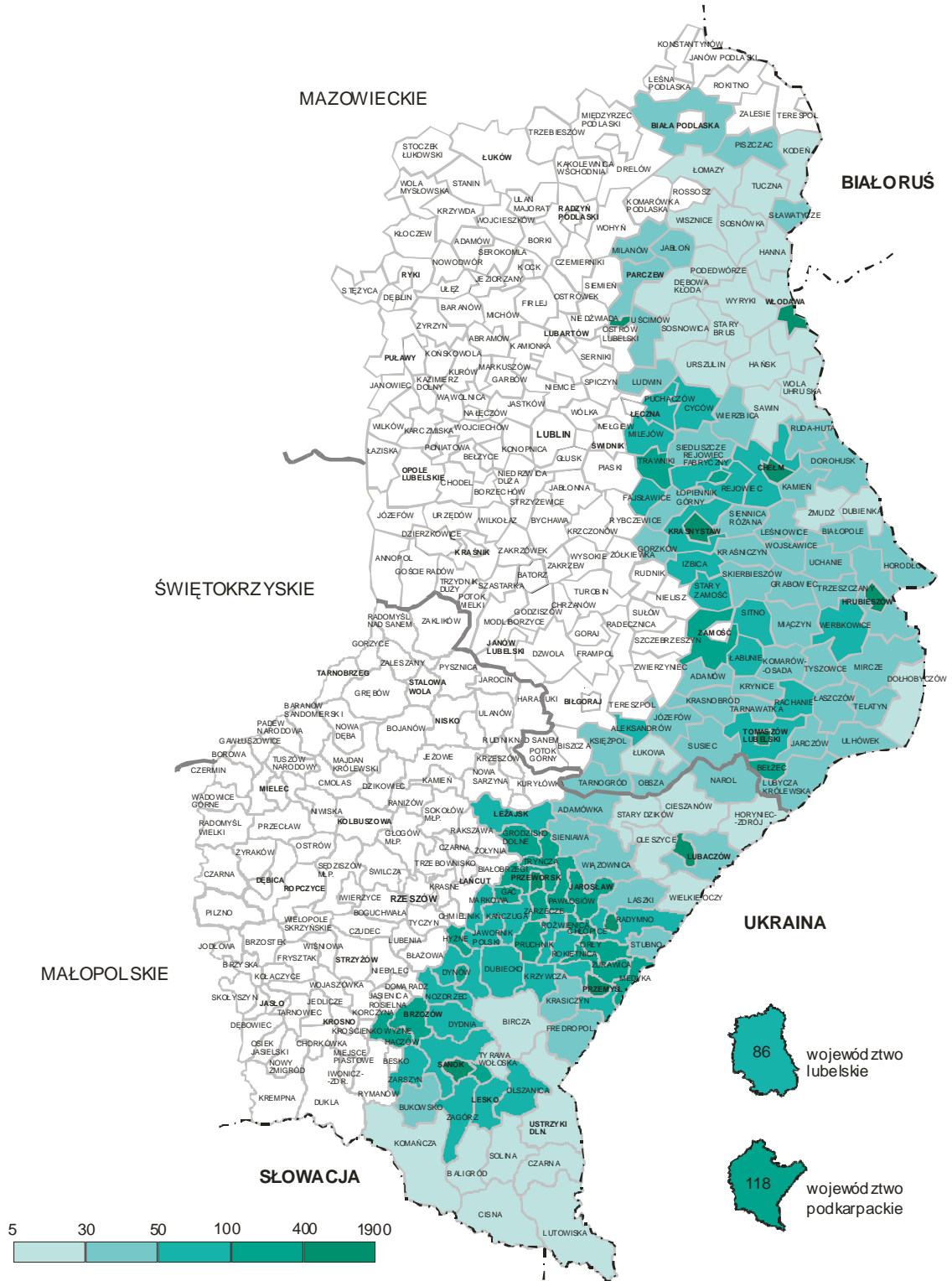
Kobiety stanowiły 51,0% ogółu populacji obszarów przygranicznych, a **współczynnik feminizacji** (liczba kobiet na 100 mężczyzn) wyniósł 104, wśród ludności miejskiej 111 zaś na terenach wiejskich 101. Należy podkreślić, że w miastach występowała zdecydowana przewaga liczebna kobiet, na wsi zaś można mówić o równowadze liczebnej płci. Najwyższy współczynnik feminizacji wśród gmin należących do polskiej strefy przygranicznej odnotowano w miastach Jarosław – 115 i Przemyśl – 113 (woj. podkarpackie) oraz w gminie Gorzków – 113 i w mieście Chełm – 112 (woj. lubelskie). Najniższy zaś wystąpił w gminach Cisna – 91, Lutowiska i Narol – po 93 (woj. podkarpackie).

Średnia gęstość zaludnienia w gminach przygranicznych była stosunkowo niska i wyniosła 63 osoby na 1 km² wobec 99 w województwach podkarpackim i lubelskim łącznie, podczas gdy w kraju średnia gęstość zaludnienia wyniosła 122 osoby na 1 km². Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne wśród omawianych gmin, od najwyższego w miastach Chełm i Przemyśl – odpowiednio 1921 i 1528 osób na 1 km² do najniższego w gminach Lutowiska i Cisna – odpowiednio 5 i 6 osób na 1 km².

¹ Delimitacja poszczególnych jednostek administracyjnych została wyznaczona przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie na podstawie definicji "strefy przygranicznej" zawartej w Rozporządzeniu (WE) nr 1931/2006 z dnia 20 grudnia 2006 r., przy założeniu, że najmniejszą jednostką administracyjną jest gmina.

Gminy przygraniczne województwa podkarpackiego charakteryzowały się większą liczbą ludności w przeliczeniu na 1 km² (76 osób) niż gminy przygraniczne województwa lubelskiego (53 osoby na 1 km²).

Ludność na 1 km² w 2007 r.

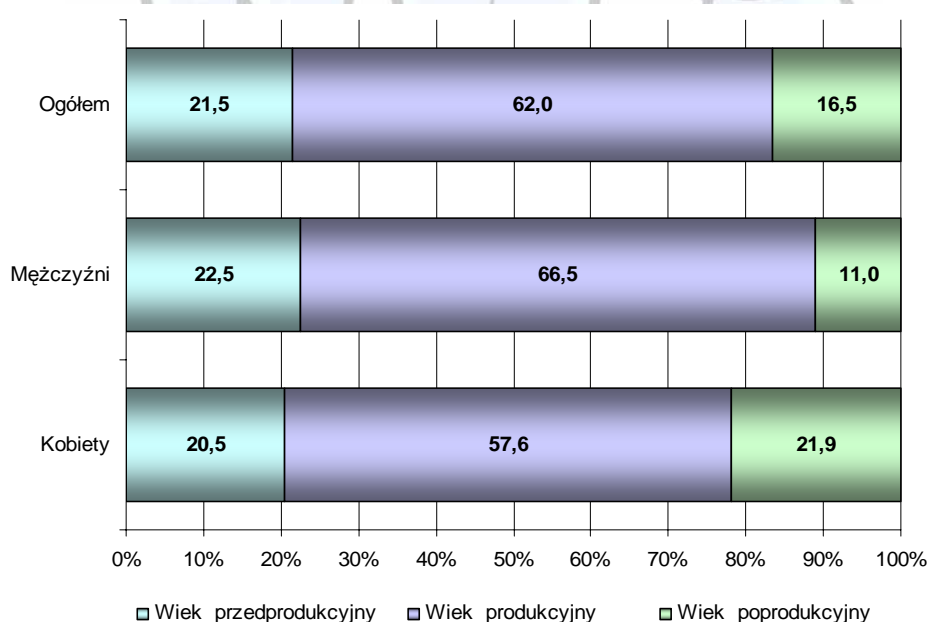

Wiek środkowy (mediana) ludności zamieszkującej polską strefę graniczącą z Ukrainą w 2007 r. wyniósł 36,4 lat i był niższy niż w Polsce (37,3 lat), co oznacza, że mieszkańcy gmin przygranicznych są statystycznie stosunkowo młodzi.

Klasyfikacja wieku ludności według kryteriów społeczno-ekonomicznych pozwala wyróżnić trzy grupy wiekowe: **wiek przedprodukcyjny** (0-17 lat), **produkcyjny** (18-59 lat kobiety, 18-64 lata mężczyźni) i **poprodukcyjny** (60 lat i więcej kobiety, 65 lat i więcej mężczyźni).

W 2007 roku populacja dzieci i młodzieży w wieku do 17 lat w polskiej strefie przygranicznej liczyła 271,4 tys. osób, co stanowiło 21,5% ogółu ludności. W porównaniu do Polski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym na omawianym obszarze był o 1,9 punktu procentowego wyższy. Grupa osób w wieku produkcyjnym wyniosła 782,1 tys., czyli 62,0% ogółu ludności i było to o 2,4 punktu procentowego mniej niż w kraju. Ponieważ ludność w wieku produkcyjnym jest istotnym elementem siły produkcyjnej społeczeństwa, dlatego duże znaczenie odgrywa struktura tej grupy. Młode generacje wstępujące w wiek produkcyjny i najstarsze – wychodzące z tej grupy wieku – zmieniają relacje pomiędzy liczbą osób w tzw. wieku mobilnym (18-44 lata) i wieku niemobilnym (45-64 lata mężczyźni i 45-59 lat kobiety). W 2007 roku polskie gminy należące do strefy przygranicznej liczyły 495,8 tys. osób w wieku mobilnym, tj. 63,4% ogółu ludności w wieku produkcyjnym. Natomiast liczba ludności w wieku niemobilnym wyniosła 286,4 tys. osób, co stanowiło 36,6% populacji w wieku produkcyjnym. W wieku poprodukcyjnym na terenie omawianych gmin było 208,7 tys. osób, czyli 16,5% ogółu populacji (w kraju 16,0%).

Struktura ludności zamieszkującej polską strefę graniczącą z Ukrainą według ekonomicznych grup wieku w 2007 r.

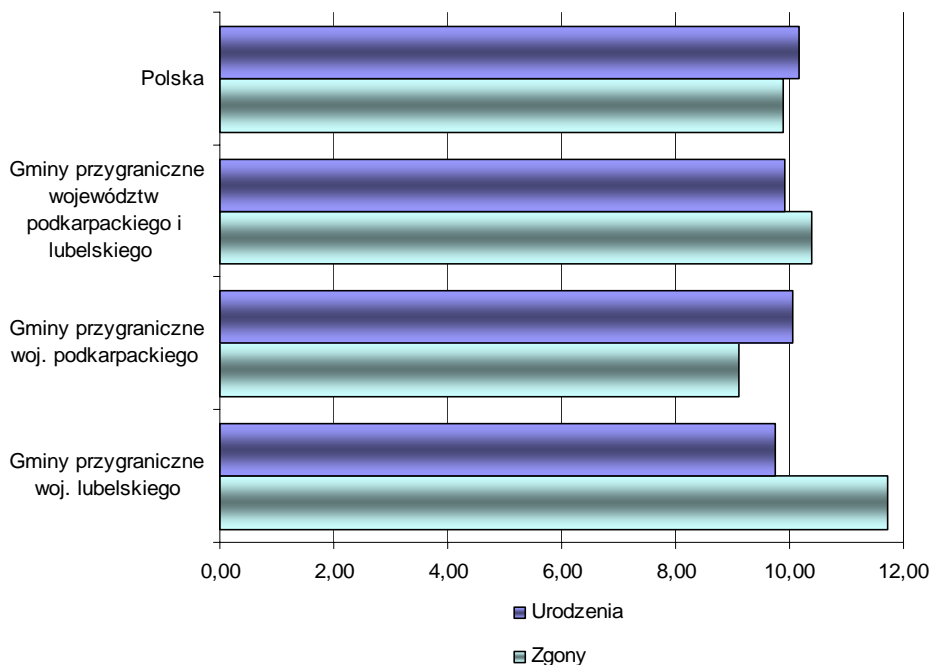
Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed i poprodukcyjnym) **przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym** w 2007 r. w omawianych gminach obydwu województw wyniosła 61,4%, przy czym w gminach województwa podkarpackiego – 59,8%, w gminach województwa lubelskiego – 63,0%, natomiast w Polsce – 55,3%.

URODZENIA I ZGONY

Ruch naturalny ludności to proces demograficzny mający decydujący wpływ na tempo przyrostu ludności. W 2007 r. w gminach polskiej strefy graniczącej z Ukrainą **urodziło się 12 675 dzieci**, przy czym chłopców urodziło się o 3,8 punktu procentowego więcej niż dziewczynek. Współczynnik urodzeń żywych na charakteryzowanym obszarze wyniósł 9,9‰.

Na terenie gmin województwa podkarpackiego i lubelskiego wchodzących w skład strefy przygranicznej z Ukrainą w 2007 r. **zmarło 13 291 osób**. Współczynnik umieralności wyniósł 10,4‰, co oznacza, że na 1000 ludności przypadało 10,4 zgonów. Współczynnik ten był niższy w gminach przygranicznych województwa podkarpackiego, gdzie osiągnął wartość 9,1‰, natomiast w gminach przygranicznych z terenu województwa lubelskiego wyniósł on 11,7‰. Wśród zmarłych z obszaru gmin strefy graniczącej z Ukrainą przeważali mężczyźni, którzy w 2007 r. stanowili 54,5% zmarłych (w kraju 53,6%). W 2007 r. zarejestrowano 79 zgonów niemowląt (dzieci poniżej 1 roku życia). Na 1000 urodzeń żywych przypadało ponad 6 zgonów niemowląt. W kraju współczynnik ten kształtował się na zbliżonym poziomie.

Urodzenia i zgony na 1000 ludności w 2007 r.

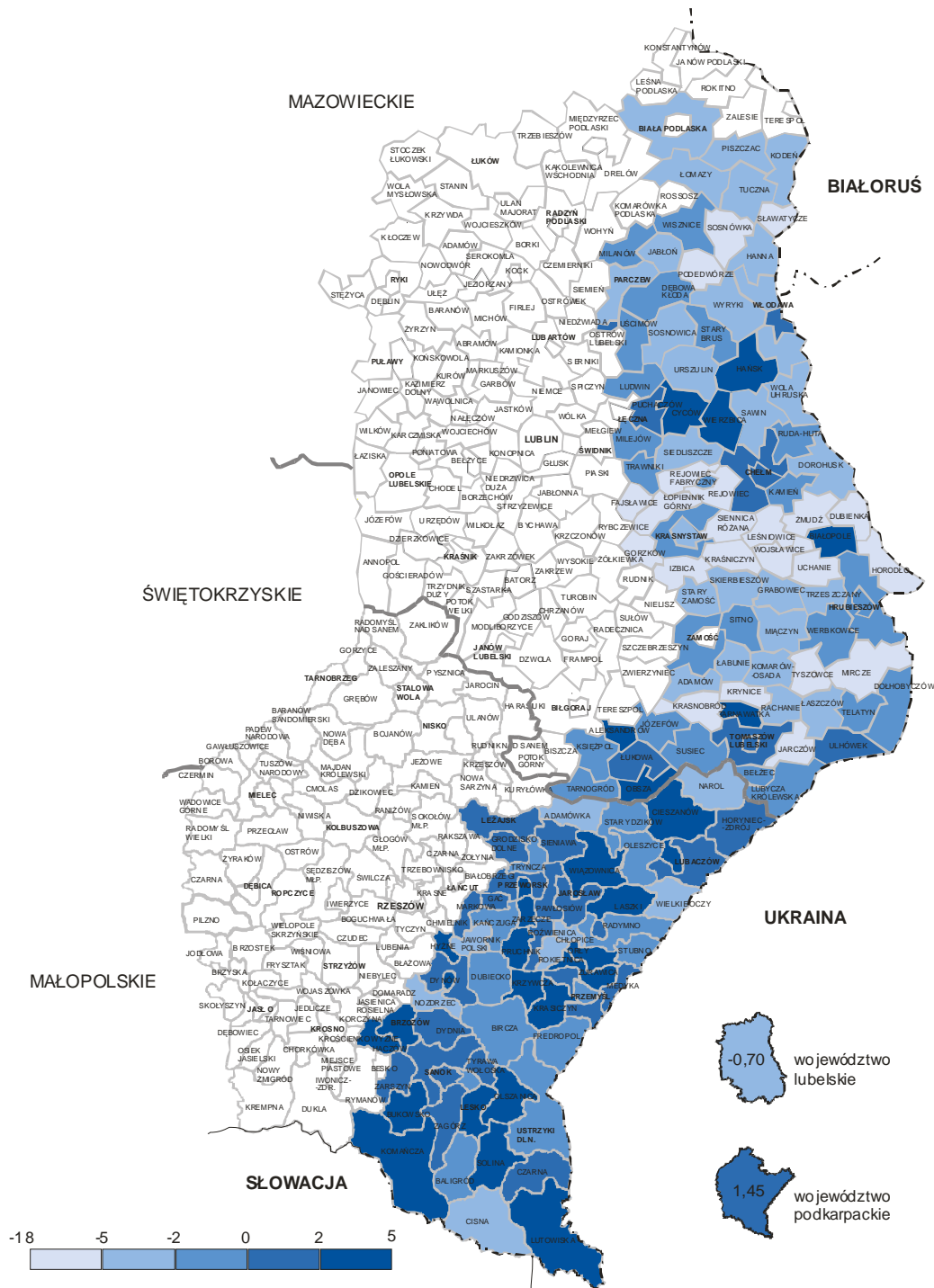
W 2007 r. na obszarze omawianych gmin **liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń i różnica ta wyniosła 616 osób**.

Warto jednak zaznaczyć, że w omawianych gminach położonych na terenie województwa podkarpackiego przyrost naturalny był dodatni i wyniósł 624 osoby

(w przeliczeniu na 1000 ludności 1,0), natomiast w gminach z terenu województwa lubelskiego przyrost naturalny był ujemny i wyniósł -1240 osób (na 1000 ludności -2,0).

Ujemny przyrost naturalny odnotowano w 56% wszystkich omawianych gmin, z czego najniższym wskaźnikiem przyrostu naturalnego na 1000 ludności charakteryzowały się gminy woj. lubelskiego: Podedwórze (-18,2‰) oraz Kraśniczyn (-15,0‰). Gminami, w których wskaźnik ten osiągnął najwyższe wartości były gmina Aleksandrów (5,2‰) w województwie lubelskim oraz miasto Sieniawa (5,1‰) w województwie podkarpackim.

Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2007 r.

MAŁŻEŃSTWA

W gminach województwa podkarpackiego i lubelskiego wchodzących w skład strefy przygranicznej z Ukrainą w 2007 roku **zawarto 8 697 związków małżeńskich**. Na 1000 ludności przypadało 6,8 nowo zawartych małżeństw (w kraju 6,5). Wskaźnik ten osiągnął wyższą wartość w gminach przygranicznych z terenu województwa lubelskiego (7,0), niż z Podkarpacia (6,6).

MIGRACJE

Drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem mającym istotny wpływ na stan zaludnienia są **migracje ludności**. W 2007 r. w wyniku migracji liczba ludności z terenu gmin strefy graniczącej z Ukrainą zmniejszyła się o 3 285 osób, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców tego obszaru wynosi minus 2,6. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w ciągu roku przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym okresie. W omawianych gminach liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego wyniosła 19,4 tys. osób, w tym 758 osób z powodu wyjazdu za granicę. Należy zwrócić uwagę, że z terenu gmin strefy przygranicznej częściej wymeldowywały się kobiety (52,7%), jednak za granicę na pobyt stały wyjechało zdecydowanie więcej mężczyzn (76,5%). W 2007 r. na omawianym obszarze zameldowało się na pobyt stały 16,1 tys. osób, z czego 404 osoby przybyły z zagranicy.

Saldo migracji stałej w 2007 r.

